

Täiskasvanute vaksineerimise võimalustest

Helen Mülle

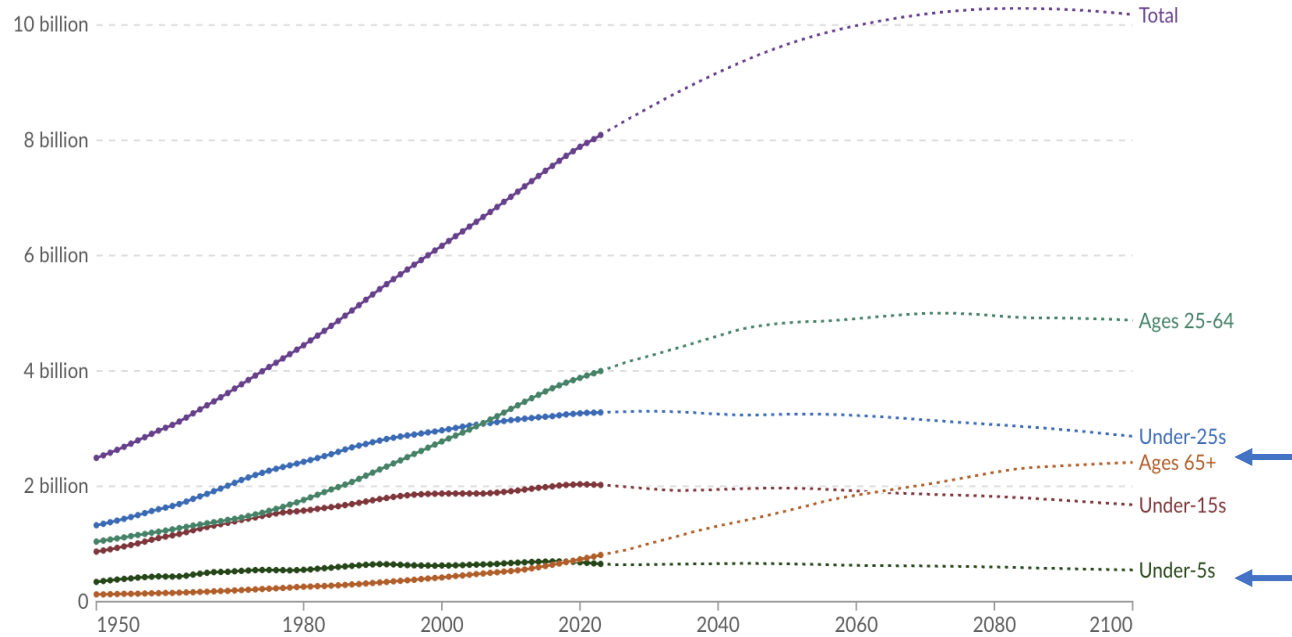
LTKH Nakkuskeskus

09.04.2026

Population by age group, World

Historic estimates from 1950 to 2023, and projected to 2100 based on the UN medium scenario.

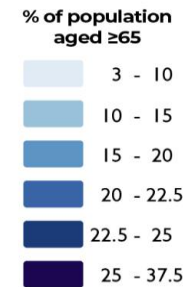
Our World
in Data

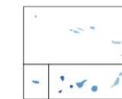
Our world Data, 2024. <https://ourworldindata.org/grapher/population-by-age-group-with-projections>

Immunosenestsents ehk immuunvananemine: tekivad muutused nii kaasasündinud kui ka omandatud immuunsuses, eaktel suureneb infektsioonide ja tüsistuste risk; langeb vaktsiinide kaitsetõhusus.

Elderly population

Note:
Data for the UK is from 2019.

Source: Eurostat, 2020

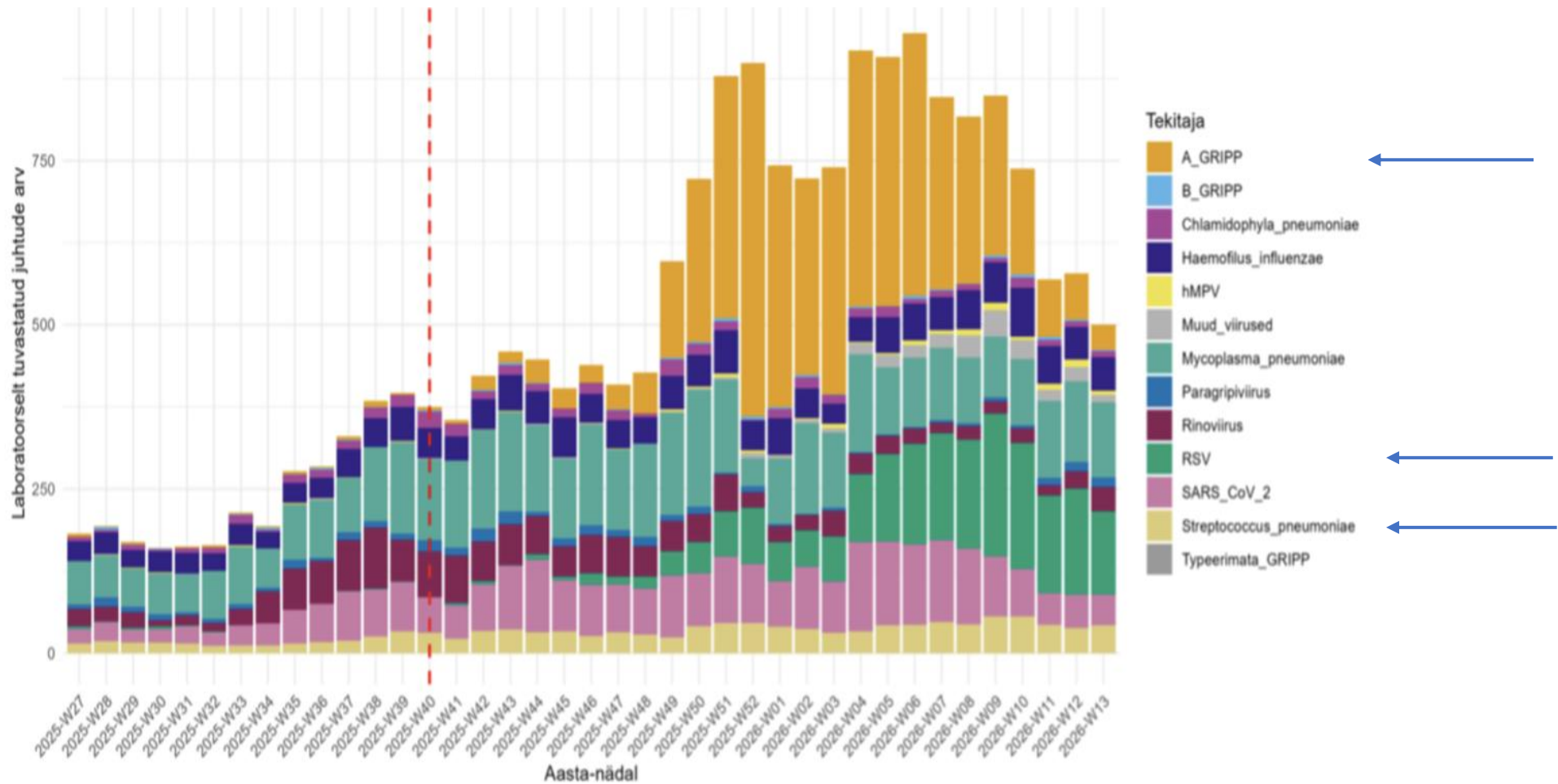
Landgeist.com
@Land_geist
@Landgeist

Highest

1. Erytania (37.4%)
2. Veurne (33.3%)
3. Suhl (32.7%)
4. Dessau-Roßlau (31.9%)
5. Ourense (31.5%)
6. Etelä-Savo (31.0%)
7. Creuse (31.0%)
8. Altenburger Land (30.9%)
9. Zamora (30.8%)
10. Alto Tâmega (30.6%)

Eurostat, 2020. <https://landgeist.com/2022/04/26/elderly-population-in-europe/>

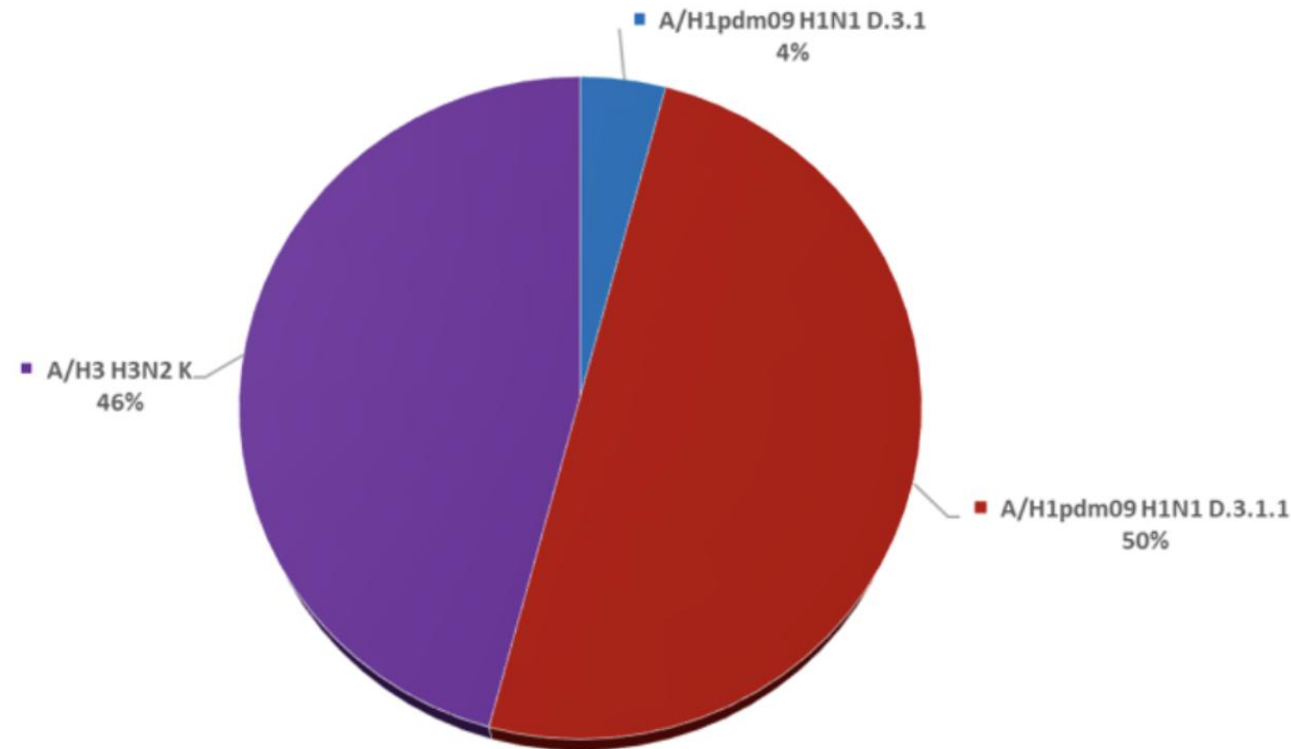
Respiratoorsete nakkushaiguste (viirused+bakterid) laboratoorsed tuvastamised (2025 W27-2026 W13)

Gripp 2025/2026

- Samaaegselt olid ringluses gripiviiruse erinevad alatüübid: A(H1N1)pdm09, A(H3N2) ja B/Victoria
- Haigestumise intensiivsus väga kõrge
- **A(H3N2) subklaadi K domineerimine**
- Hooajalise vaktsiini ja ringleva viiruse antigeenne lahknemine
- WHO, ECDC ja CDC andmetel hooajalisel vaktsiinil:
  - mõõdukas kaitse infektsiooni vastu
  - tugev kaitse raske haiguse vastu

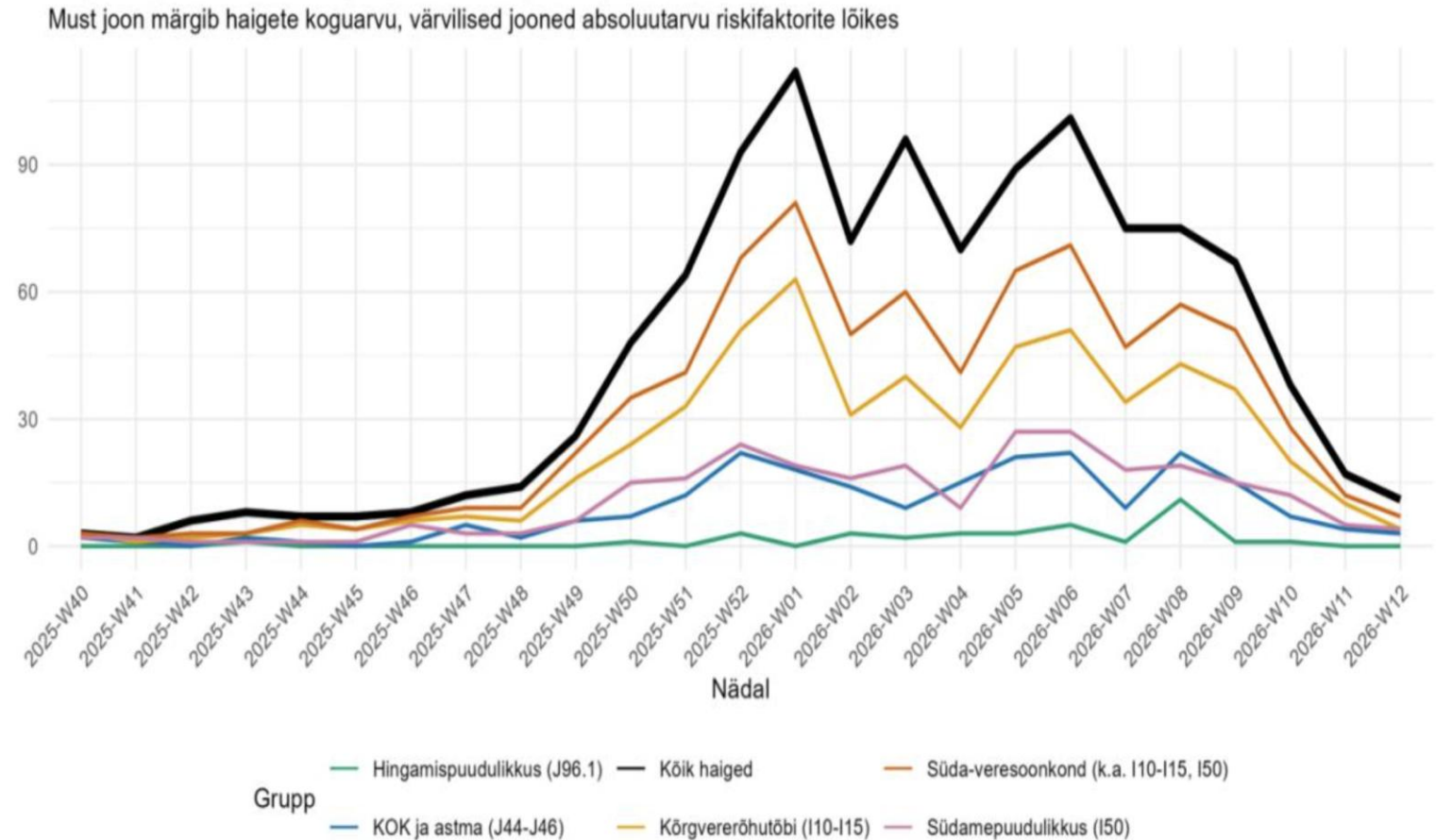
A-gripiviiruse variantide jagunemine sekveneeritud proovide alusel

Gripp 2025/2026

Hooaja algusest on hospitaliseeritud 1852 patsienti (seisuga 29.03.2026)

- <7-aastased 20%
- >60-aastased 60,5%
- surmajuhtumeid **137**
13% hospitaliseeritutest
94% >60-aastased
- vaksineeriti **14,4% elanikkonnast**
- >60-aastaste hõlmatus **27,4%**
- kuni 7-aastaste laste hõlmatus 12,5%

Efficacy, Immunogenicity, and Safety of Modified mRNA Influenza Vaccine

<https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa2416779>

mCOMBIRAX

Influenza / COVID-19 mRNA vaccine

<https://www.ema.europa.eu/en/medicines/human/EPAR/mcombriax>

Universaalne gripivaktsiin

A ja B gripitüvede vastu, ei sõltuks antigeenset triivist ega antigeenset nihkest

Suunatud konserveerunud viiruse struktuuridele

Pakkuda pikaajalist riskikaitset erinevate gripiviiruse tüvede vastu, vähendada pandeemiate tekke riski

<https://www.mdpi.com/2076-393X/13/8/863>.

<https://www.nature.com/articles/d41586-025-03608>

Gripi vaktsiinid (hooajaspetsiifilised antigeenid)

Vaktsiini tüüp	Vaktsiini nimetus	Toimeaine sisaldus	Vanuseline sihtrühm	Manustamine
Inaktiveeritud standarddoos	Vaxigrip	15µg hemaglutiniini	>6 kuud	i/m
	Influvac	15µg hemaglutiniini		
Inaktiveeritud suurendatud antigeenisaldusega	Efluelda	60µg hemaglutiniini	> 60 aastat	i/m
Elus nõrgestatud viirust sisaldav	Fluenz		2-17 aastat	intranasaalselt

RSV (respiratoor-süntsütiaalne viirus)

- hooajaline (oktoober-aprill)
- põhjustab ülemiste ja alumiste hingamisteede infektsiooni (bronhioliit, pneumoonia)
- püsivat immuunsust ei teki

Risk raskekujuliseks haiguseks:

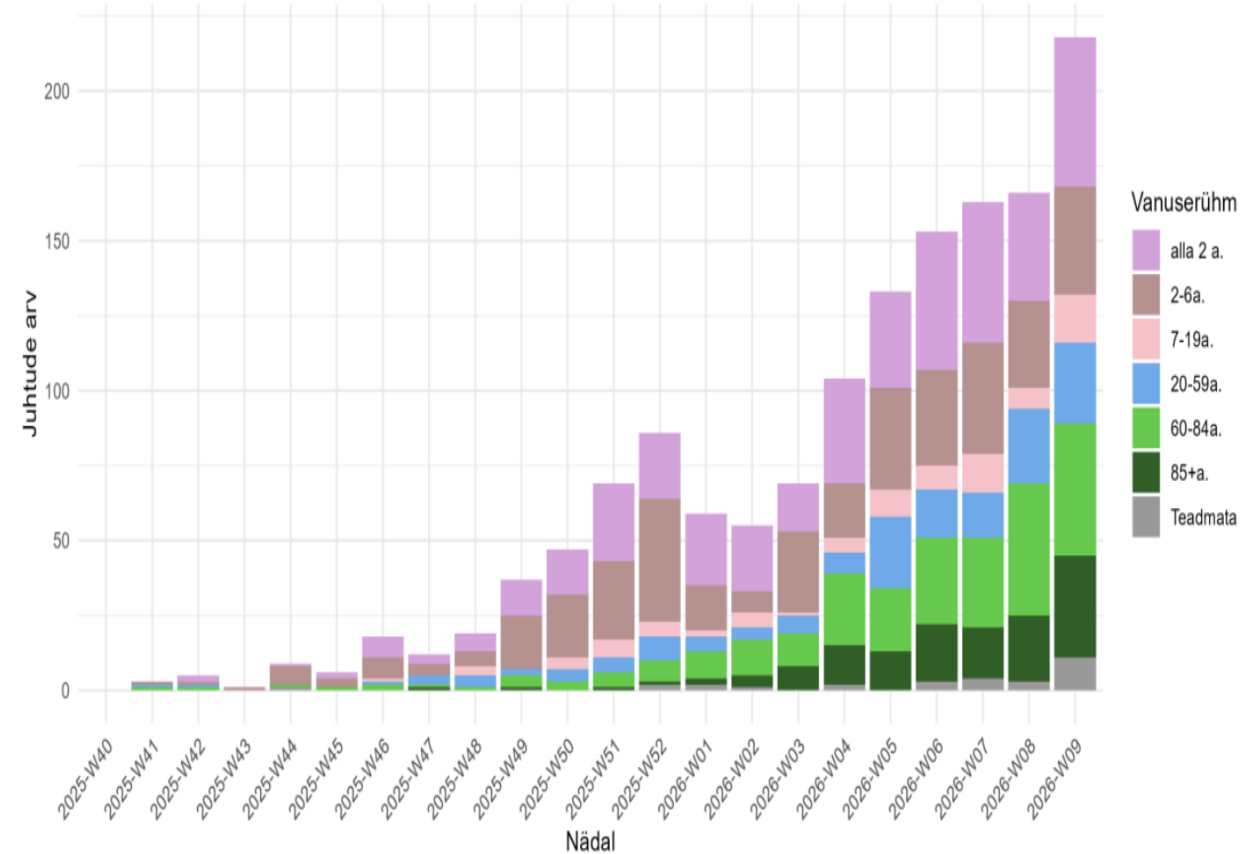
- vanus <6 kuud ja >75 aastat
- immuunpuudulikkus (vereloome tüviraku-, kopsusiirdatud patsiendid)
- anamneesis krooniline kopsuhaigus, kardiovaskulaarhaigus, diabeet, krooniline neerupuudulikkus

Haigestumise ajal ja järgselt võib suureneda kardiovaskulaarsete haiguste ja nende tüsistuste risk¹

1 Wee LE, Lim JT, Ho RWL, Cardiac Events in Adults Hospitalized for Respiratory Syncytial Virus vs COVID-19 or Influenza JAMA Netw Open. 2025;8(5):e2511764. Epub 2025 May

RSV 2025/2026

- **Hospitaliseeritud 791 patsienti**
  - 533 (67%) <7 aastased
  - 227 (29%) >60 aastased
- Intensiivravi on vajanud 37 patsienti
  - 26 >60 aastast
  - 10 <9 aastast last
- Surmajuhtumeid 26, kõik >60 aastased

RSV vastane vaktsineerimine

Euroopas registreeritud: kaks rekombinantvaktsiini (*Abrysvo*, *Arexvy*) ja mRNA vaktsiin (*mRESVIA*)

Abrysvo

Sisaldab RSV A- ja B- alarühma glükoproteiini F, mis on stabiliseeritud prefusiooni konformatsioonis.

Eesmärk: ennetada RSV põhjustatud alumiste hingamisteede infektsiooni:

- 1) imikutel kuni 6 kuu vanuseni pärast ema 24-36 rasedusnädalal vaktsineerimist
- 2) >75 aastaste (lisaks ka 18-74 aastastel riskirühma kuuluvatel isikutel)

Annustamine 1 doos i/m (kordusdooside vajadus pole teada)

Vaktsiini efektiivsus kliinilistes uuringutes >75 aastastel esimesel aastal pärast vaktsineerimist:

- 75-80% immuunkompetentsetel
- 73% immuunpuudulikel

Uuringud on näidanud Guillain-Barré sündroomi tekke väga väikest riski vanemaealistel, kuid põhjuslik seos ei ole tõestatud^{1 2}

¹ Sarah Elizabeth Williams "A narrative review of considerations when assessing potential relationships between Guillain-Barré syndrome and vaccines" Human Vaccines & Immunotherapeutics, 2026

² <https://www.fda.gov/vaccines-blood-biologics/safety-availability-biologics/fda-requires-guillain-barre-syndrome-gbs-warning-prescribing-information-rsv-vaccines-abrysvo-and>

Pnemokokkinfektsioon

- *Str. pneumoniae* põhjustatud

invasiivsed infektsioonid: baktereemiaga kulgev kopsupõletik, meningiit, sepsis (NAKIS Terviseametile)

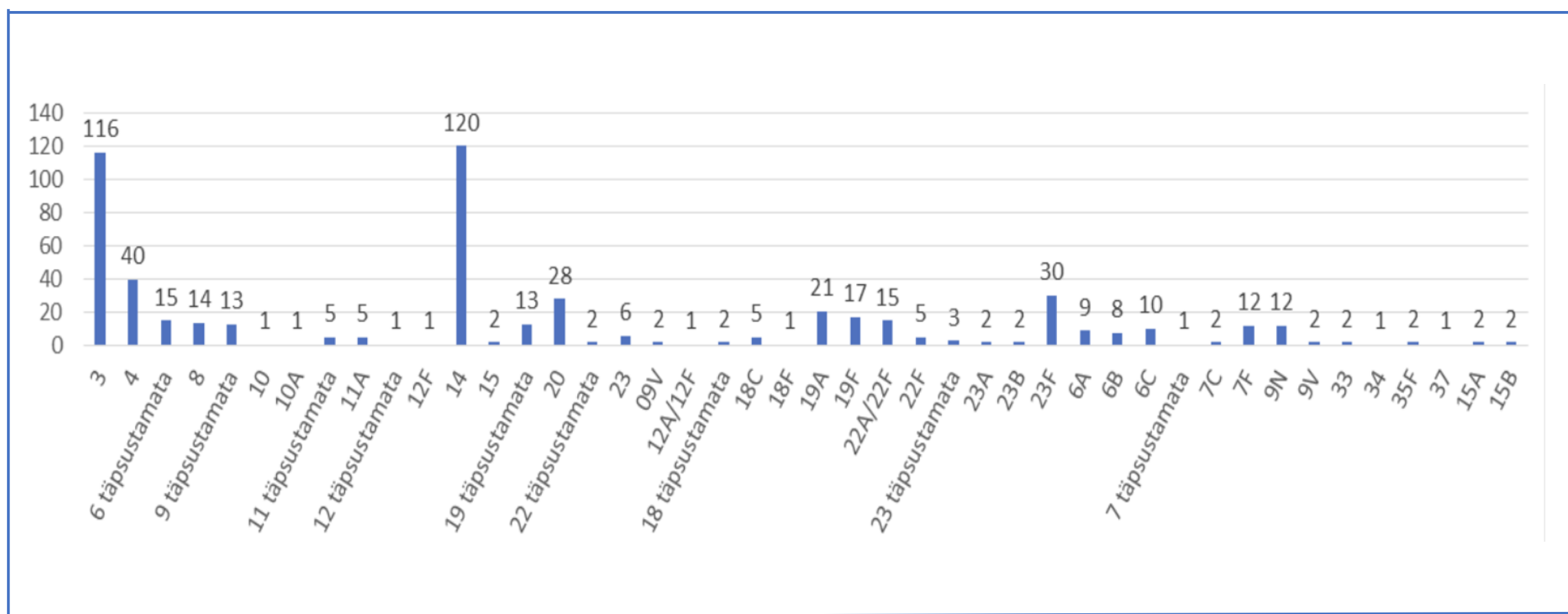
Pneumokokknakkus, (A40.3; G00.1; J13) kliinilised vormid

Kliiniline vorm	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026 jaanuar-märts
sepsis	39	49	21	14	33	42	68	74	9
meningiit	1	10	3	0	1	4	5	6	4
sepsis+meningiit	0	1	0	1	0	1	0	2	0
kopsupõletik	149	157	58	63	76	114	196	292	80
sepsis+kopsupõletik	3	1				6	8	19	6

Pneumokokkinfektsioon vanuserühmade lõikes

Aasta / Year	Vanusrühmad (aastates) / Age groups (years)										Kokku
	0	1-4	5-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60+	
2018		12	2		1	4	19	16	11	130	195
2019	5	19	4	1		7	14	12	27	131	220
2020		7	1	1		3	12	3	6	49	82
2021	1	19	3			1	2	4	5	43	78
2022	1	12	3			1	9	7	6	71	110
2023	1	6	9	1	1	1	15	14	14	112	174
2024	2	38	18	5		4	27	20	28	143	285
2025	7	34	18	10	6	6	35	35	44	219	414

Pneumokoki serotüübid 2023-2025.a. Eestis

Pneumokokknakkuse vastane vaktsineerimine

- Kellele?

kõik 65+ vanuses

riskigrupi patsientide vaktsineerimise hüvitamine **Tervisekassa** poolt alates 01.04.2021

- Kes soovitab?
- Kus teostatakse?
- Vaktsineerimine viiakse läbi eriarstiabiteenuse raames tervishoiuteenuseosutaja juures või perearstikeskustes
- Vaktsiini hangivad tervishoiuteenuseosutajad ja esitavad vastava TTL koodiga teenusarve Tervisekassale

Täiskasvanute riskirühmad alates 01.04.2021, alates 01.01.2026

- ✓ Liikvori lekkega patsiendid - Q05, Z98.2
- ✓ Sisekõrva implantaadiga patsiendid - Z96.2
- ✓ Nõrgenenud immuunsusega patsiendid:
  - kaasasündinud või omandatud immuunpuudulikkus (v.a. HIV positiivsed)- D80- D84, D70- D71
  - põrna funktsioonihäire:
    - anatoomiline või funktsionaalne aspleenia või hüposplenism- Q89.0, D73.0
    - sirprakuline aneemia jt hemoglobiнопaatiad- D56, D57, D58.2, D74
  - pahaloomulise kasvajaga patsiendid, kes saavad või kellele planeeritakse immuunsupresseerivat või kiiritusravi- C00-C80
  - organtransplantatsiooni eelsed patsiendid- Z94
  - luuüdi tüviraku siirdamise läbinud patsiendid- Z94.8
  - nefrootiline sündroom, 4-5 staadiumi krooniline neerupuudulikkus, dialüüs, neerusiirdamine- Z94.0, N17-N19, N04, P96.0, Z49
  - pikaajaliselt kõrges doosis süsteemset glükokortikosteroidravi vajavad patsiendid
  - HIV positiivsed (B20-B24) CD4 rakkude arvuga alla 500, tingimusel, et viirus supresseeritud
  - Monokloongammopaatia (sh jälgimisel olevad patsiendid) D47.2 (5aastat)
- ✓ Krooniline kopsuhaigus (KOK; emfüseem, bronhiektasiatõbi, pneumokonioos, sarkoidoos, tsüstiline fibroos, anamneesis astmaatiline seisund) J41-J44.9, J47, J60-J64, D86, J84, E84, J46
- ✓ Aspiratsiooniriskiga patsiendid G35-G37, G70-G71, G80-G83
- ✓ Patsiendid kellele on planeeritud, saavad või on eelneva 12 kuu jooksul saanud immuunsupressiivset ravi (nt süsteemne glükokortikoidhormoonravi, ravi tsütostaatikumidega, immuunsupressiivne bioloogiline ravi)

Pneumokokkvaktsiinid, vaktsineerimise skeemid

- **PCV13** *Prevenar13*

serotüübid 1,3,4,5,6A,6B,7F,9V,14,18C,19A,19F,23F

- **PCV15** *Vaxneuvance*

serotüübid 1,3,4,5,6A,6B,7F,9V,14,18C,19A,19F,23F, 22F,33F

- **PCV20** *Prevenar20*

serotüübid 1,3,4,5,6A,6B,7F,9V,14,18C,19A,19F,23F, 22F,33F,
8,10A,11A,12F,15B

- **PPSV23** *Pneumo23, Pneumovax23*

serotüübid 1,3,4,5,6B,7F,8,9N,9V,10A,11A,12F,14,15B,17F,
18C,19A,20,22F, 23F, 33F

6 aasta kuni 64-aasta vanused riskirühma isikud	1 doos PCV20 või 1 doos PCV15 või PCV13 ja minimaalselt 8-nädalase intervalliga PPSV23
65+ täiskasvanud	1 doos PCV20 või 1 doos PCV15 või PCV13 ja minimaalselt 1-aastase intervalliga PPSV23
65+ riskirühma täiskasvanud	1 doos PCV20 või 1 doos PCV15 või PCV13 ja minimaalselt 8-nädalase intervalliga PPSV23 ning 5-aastase intervalliga PPSV23

New Adult Pneumococcal Vaccines in Advanced Stages of Development

	1	3	4	5	6	6	7	9	1	1	1	1	2	2	3	8	1	1	1	1	2	9	1	2	1	1	1	2	2	2	3	3	1	7		
					A	B	F	V	4	8	9	9	3	2	3		0	1	2	5		N	7	0	5	5	6	3	3	4	1	5	6	C		
PCV15																																				
PCV20																																				
PPSV23																																				
PCV21																																				
Pn-MAPS24v																																				
VAX-24																																				
VAX-31																																				

24-valent pneumococcal vaccines:

- **Pn-MAPS24v (GSK):** Completed phase 1/2 study for adults; Breakthrough Therapy Designation granted and Phase 3 study in preparation; undergoing phase 2 studies in infants¹
- **VAX-24 (Vaxcyte):** Completed phase 1/2 studies for adults, completed enrollment for phase 2 studies in infants²

31-valent pneumococcal vaccine (VAX-31, Vaxcyte):

- Completed enrollment of phase 1/2 study in adults aged ≥50 years³

1. Chichili et al. *Vaccine* 2022; 2. *Vaxcyte Completes Enrollment of Phase 2 Study Evaluating VAX-24 for the Prevention of Invasive Pneumococcal Disease (IPD) in Infants - Vaxcyte, Inc.*; 3. *Vaxcyte Doses First Participants in Phase 1/2 Clinical Study Evaluating VAX-31 for the Prevention of Invasive Pneumococcal Disease in Adults - Vaxcyte, Inc.; Investor Overview (vaxcyte.com)*, May 8 2024

Vöötohatis

Varizella zoster viirus (VZV) primaarinfektsioon---> tuulerõuged

VZV persisteerub seljaaju dorsaaljuure ja kraniaalnärvide sensoorestes ganglionitis

VZV reaktivatsioon--> vöötohatis (valulik, villiline lööve ühe dermatoomi piirkonnas)

PHN (postherpeetiline neuralgia) persiteeriv valu lööbe tekke järgselt (>60a vanustel 50%-l)
suureneb kardiovaskulaarsete haiguste risk¹

Riskifaktorid:

1. vanusega seotud immuunvananemine

- 85a vanustel on olnud kuni 50%-l vöötohatise episood²

2. Immuunpuudulikkusega patsiendid³:

- organ- ja vereloome tüviraku siirdatud
- immuunsupressivne ravi (metotreksaat, asatiopriin, prednisoloon, TNF-inhbiitor, JAK-inhbiitorid)
- HIV infektsioon (CD4 rakud <200)

1. Lee S, Lee K, Oh J, et al. Live zoster vaccination and cardiovascular outcomes: a nationwide, South Korean study. Eur Heart J 2025;46:2291–300

2. Schmader K. Herpes zoster in older adults. Clin Infect Dis 2001; 32:1481.

3. Chen SY, Suaya JA, Li Q, et al. Incidence of herpes zoster in patients with altered immune function. Infection 2014; 42:325.

Vöötohatise vastane vaktsineerimine

Vaktsiin *Shingrix*

sisaldab rekombinantselt toodetud antigeeni (glükoproteiin E), adjuvant AS01B (monofosforüüllipiid ja seebipuu ekstrakt) → T-rakkude tugevdatud aktivatsioon

Näidustatud vöötohatise ja postherpeetilise neuralgia ennetamiseks:

- > 50-aastastele (paljudes riiklikes vaktsineerimisprogrammides 65+ vanustele)
- 18-49-aastastele, kellel suurem risk vöötohatise tekkeks

2 doosi 2-6 kuulise intervalliga (vajadusel minimaalselt 1-kuulise intervalliga)

võib manustada immuunpuudulikele ja varem vöötohatist põdenud isikutele¹

kõrvaltoimed: lokaalne reaktsioon süstekohas 70%, väsimus 32%, peavalu 26%

autoimmuunhaigustega patsientidel ei täheldatud põhihaiguse ägenemist²

L'Huillier AG, Hirzel C, Ferreira VH, et al. Evaluation of Recombinant Herpes Zoster Vaccine for Primary Immunization of Varicella-seronegative Transplant Recipients. *Transplantation* 2021; 105:2316.

2 Kochhar GS, Desai A, Caldera DO F, et al. Effectiveness of recombinant zoster vaccine (RZV) in patients with inflammatory bowel disease. *Vaccine* 2021; 39:4199.

Vöötohatise vastane vaktsineerimine

Shingrixi tõhusus:

- vöötohatise ennetamisel 50-70 aastastel 96%, >70 aastastel 91%
- PHN ennetamisel 50-70 aastastel 89-91%, >70 aastastel 88%

Herpes zoster'i vastane vaktsineerimine:

- vähendab dementsuse kujunemise riski eakatel^{1,2}
(HZV aktiveerumist pidrdav toime immuunsüsteemi aktiveerumise ja põletiku vähendamisel)
- vähendab vöötohatise kardiovaskulaarsete tüsistuste riski³

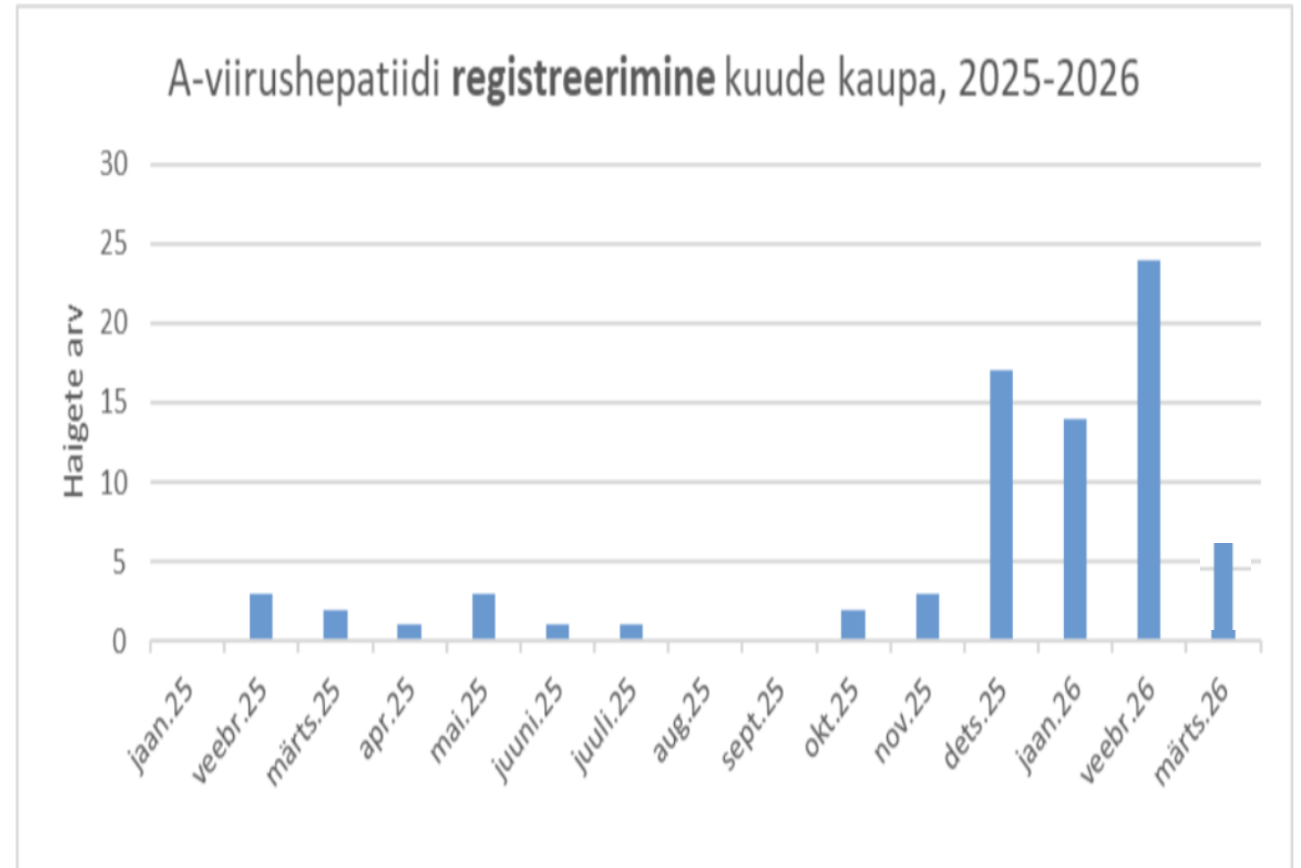
1 Eyting M, Xie M, Michalik F, et al. A natural experiment on the effect of herpes zoster vaccination on dementia. *Nature* 2025; 641:438.

2 Taquet M, Dercon Q, Todd JA, Harrison PJ. The recombinant shingles vaccine is associated with lower risk of dementia. *Nat Med* 2024; 30:2777

3 Lee S, Lee K, Oh J, et al. Live zoster vaccination and cardiovascular outcomes: a nationwide, South Korean study. *Eur Heart J* 2025;46:2291–300

A hepatiit

- **60 haigestunut** (01.12.25-08.04.2026)
hospitaliseeritud 32 patsienti
6 perekondlikku kollet
- **Lähikontaktse** (pereliikmed, töö-, lasteaia-
koolikaaslased vastavalt TA riskianalüüsile)
vaktsineerimine: 14 päeva jooksul peale
viimast kontakti nakkusohtliku inimesega

Täiskasvanute vaktsineerimise soovitused

haigus	soovitus
Difteeria/teetanus/(lökaköha)	kõigile iga 10 aasta järel ¹ dTap- rasedatele
Gripp	kõigile igal hooajal, rasedatele
Covid-19	riskirühmale igal hooajal
Pneumokokk	>60 aastastele
RS viirus	>75 aastastele, rasedatele
Leetrid/mumps/punetised	enne 1993a sündinutele ¹
Hepatiit A	riskirühmale
Hepatiit B	vaktsineerimata riskirühmale ¹
Puukentsefaliit	kõigile
HPV	vaktsineerimata 19-26 aastastele
Tuulerõuged	mittepõdenud, vaktsineerimata
Vöötohatis	>50 aastastele
Meningokokk	riskirühmale, reisijatele

1 Soovitused antud arvestusega, et täiskasvanu on lapseas vaktsineeritud vastavalt riiklikule immuniseerimiskavale

Kokkuvõte

- vaktsineerimine on elukestev
- vaktsineerides täiskasvanuid (eakaid ja immuunpuudulikkusega inimesi) vähendame haiguskoormust ja survet tervishoiusüsteemile ning ennetame surmajuhtumeid
- oluline on kõigi meedikute poolt patsientide teadlikkuse tõstmine ja usalduse loomine